

บทที่ 6

อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง บทบาทของสื่อมวลชน และสื่อบุคคลกับการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักเรียนแลกเปลี่ยน โครงการ เอเอฟเอส มีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารต่างวัฒนธรรม และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของนักเรียน เอเอฟ เอสต่างชาติ
2. เพื่อศึกษาถึงบทบาทของสื่อมวลชน และสื่อบุคคลที่มีต่อการปรับตัวของนักเรียน เอ เอฟ เอสต่างชาติ ในช่วงก่อนเดินทางมา และระหว่างการอยู่ในประเทศไทย

กลุ่มประชากรคือ นักเรียนเอ เอฟ เอสชาวต่างชาติจำนวน 9 คน ที่อยู่ในภาคต่างๆ โดยใช้การเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก และการสังเกต การนำเสนอข้อมูลในรูปของตารางถึงความ

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า บทบาทของสื่อมวลชนและสื่อบุคคล จะมีมากหรือน้อยในแต่ละช่วง มีความสัมพันธ์กับประเภทของข้อมูลที่นักเรียนต้องการแสวงหาเพื่อการปรับตัว และการแสดงบทบาทต่าง ๆ ของสื่อทั้ง 2 มีปัจจัยที่เสริมให้สื่อได้แสดงบทบาท ซึ่งเป็นทั้งปัจจัยที่อยู่ภายในตัวบุคคล เช่น ทักษะ และลักษณะนิสัย และปัจจัยของสภาพแวดล้อมที่นักเรียนอยู่ เช่น การเข้าถึงสื่อประเภทต่างๆ เป็นต้น จึงสรุปได้ว่าทั้งสื่อมวลชนและสื่อบุคคล มีบทบาทกับการปรับตัวของนักเรียน โดยที่สื่อมวลชนสามารถเป็นอีกหนทางหนึ่ง ที่ทำให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์และเรียนรู้แบบแผนปฏิบัติ และวัฒนธรรมไทยได้ โดยไม่ต้องมีการสื่อสารกับบุคคลโดยตรง

ในส่วนของการวิจัยรูปแบบการสื่อสาร ได้กล่าวสรุปไว้ดังที่กล่าวไปแล้วในท้ายบทที่ 5

อภิปรายผลทางการวิจัย

1. บทบาทของสื่ออินเทอร์เน็ต

การที่สื่ออินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทกับการปรับตัวของนักเรียน เอ เอฟ เอสนี้ทำให้เห็นลักษณะของสื่อประเภทนี้ว่า นอกจากจะเป็นสื่อที่ให้ข้อมูลได้แล้ว ยังเป็นสื่อมวลชนประเภทเดียวที่ทำ

ให้เกิดการสื่อสารแบบ 2 ทาง (two-way communication) ได้ โดยทั้งตอนก่อนที่นักเรียนจะเดินทางมา และขณะที่อยู่ในประเทศไทยแล้ว นักเรียนสามารถใช้สื่อนี้เพื่อส่ง E-mail ติดต่อกับครอบครัว หรือ เพื่อนฝูงได้ ช่วยให้นักเรียนได้สร้างความสัมพันธ์กับครอบครัวที่จะมาอยู่ด้วยได้ และเมื่อมาอยู่ใน ประเทศไทยแล้วก็ทำหน้าที่คล้ายกันคือ เชื่อมโยงติดต่อกับนักเรียนกับครอบครัว เพื่อให้รู้ข่าวคราวความเป็นไป ในครอบครัว โดยที่นักเรียนไม่ต้องใช้การเขียนจดหมาย ซึ่งใช้เวลามากกว่าที่จะได้รับการสื่อสารตอบกลับจากแต่ละฝ่าย หรือการใช้โทรศัพท์ซึ่งเป็นการสื่อสารแบบ two-way communication เช่นกัน แต่มีราคาในการใช้แต่ละครั้งสูงกว่าการส่ง E-mail

จะเห็นได้ว่า คุณสมบัติของสื่ออินเทอร์เน็ตดังกล่าว เป็นคุณสมบัติพิเศษที่สื่อมวลชนประเภทอื่นไม่มี ประกอบกับเป็นสื่อที่นักเรียนต่างชาติสามารถเข้าถึงได้ง่ายในแง่ของภาษาที่ใช้ เช่น นักเรียนที่ใช้ อินเทอร์เน็ตหาข้อมูลข่าวสารที่เป็นภาษาเยอรมันได้ จาก website ที่เป็นหนังสือนิตยสารภาษาเยอรมัน จึงทำให้นักเรียนทุกคนที่มาอยู่เมืองไทยแล้ว ใช้สื่อนี้มากกว่าสื่ออื่น ๆ

2. การแสวงหาข้อมูลข่าวสารเพื่อการปรับตัวจากสื่อมวลชน

ในการวิจัยครั้งนี้พบว่า สื่อมวลชนประเภท หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ มีบทบาทในการให้ข้อมูลประเภทข่าวสารสถานการณ์บ้านเมือง ทั้งในประเทศไทย และต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศของนักเรียน ในขณะที่อยู่ในประเทศไทย ซึ่งช่วยให้นักเรียนลดความกังวลใจลงได้ ผลการวิจัยนี้มีส่วนสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉลองรัฐ ยิ่งใหญ่พลย์ ที่พบว่า "หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษมีบทบาทค่อนข้างสูงต่อการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้เนื่องจากการสื่อความหมายที่ค่อนข้างจะได้ผลบริบูรณ์" และ "สื่อวิทยุ มีบทบาทในการเป็นแหล่งข้อมูลน้อย เพราะมีข้อจำกัดและลักษณะเฉพาะของสื่อประเภทนี้"

3. การเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่เป็นสื่อมวลชน

ผลการวิจัยพบว่า การเข้าถึงสื่อมวลชนเพื่อการแสวงหาข้อมูลของนักเรียน สามารถเข้าถึงได้ง่าย โดยเฉพาะสื่อที่นักเรียนใช้มากคือ สื่อสิ่งพิมพ์และอินเทอร์เน็ต เพราะทั้งสองสื่อนี้มีอยู่ที่โรงเรียนที่นักเรียนเรียนอยู่ หรือถ้าต้องการจะหาซื้อหนังสือพิมพ์ หรือหนังสือประเภทอื่นแทน ก็สามารถหาซื้อได้จากร้านหนังสือในจังหวัดที่นักเรียนอยู่ แต่มีข้อสังเกตว่า นักเรียนที่อยู่ในจังหวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น กรุงเทพฯ และเชียงใหม่ นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จะเข้าถึงแหล่งที่จำหน่ายหนังสือที่เป็นภาษาของนักเรียนได้ง่าย และอาจจะเป็นเพราะภาษาที่นักเรียนทั้ง 2 คนนี้ใช้ เป็นภาษาเยอรมันด้วย จึงทำให้การเลือกซื้อแหล่งข้อมูล และการเข้าถึงแหล่งข้อมูลเป็นไปง่ายกว่านักเรียนที่ใช้ภาษาสเปน ซึ่งเป็น 1 ใน 3 ภาษาที่นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 9 คนใช้

4. ผลการวิจัยทำให้พบว่า นักเรียนส่วนหนึ่ง จะมีเวลาว่างที่มักจะไม่รู้ว่าจะไปทำอะไร ปัญหาของนักเรียนต่างชาติที่มาอยู่ในอีควัฒนธรรมหนึ่งคือ ยังไม่รู้ว่าจะใช้เวลาว่างนั้นทำอะไร ดังนั้นนักเรียนที่พูดว่า “ว่าง ๆ ไม่มีอะไรทำ” ประกอบกับความเป็นเด็กวัยรุ่นที่ active จึงทำให้เห็นข้อสังเกตได้ว่า ถ้านักเรียนอยู่ในวัฒนธรรมของนักเรียนที่คุ้นเคยเป็นอย่างดี อาจจะมีปัญหาเรื่องการใช้เวลาว่างไม่มาก เพราะเวลาที่นักเรียนไม่ได้ใช้ภาษาไทยเมื่ออยู่ในสภาพแวดล้อมแบบไทย ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญของการสื่อสาร ทำให้นักเรียนมีการใช้ชีวิตประจำวัน และการทำกิจกรรมที่เปลี่ยนไปหมด ทางเลือกในการทำกิจกรรมและชีวิตประจำวันจะถูกจำกัดลงอย่างมาก ดังนั้น สื่อจึงเข้ามามีความจำเป็นสูง

5. สรุปได้ว่า บทบาทของสื่อมวลชนและสื่อบุคคลกับการปรับตัวทางวัฒนธรรม ของนักเรียน เอ เอฟ เอสต่างชาติ มีบทบาทที่เหมือนกันดังนี้คือ

1. บทบาทในการเป็นแหล่งให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว
2. บทบาทในการช่วยให้คลายความกังวล ความเบื่อหน่าย

บทบาทของสื่อทั้ง 2 ประเภทนี้ มีส่วนช่วยให้นักเรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ได้ ถึงแม้ว่าสื่อทั้ง 2 ประเภทจะมีบทบาทที่ไม่แตกต่างกัน แต่รายละเอียดในการเลือกใช้สื่อแต่ละประเภทก็มีปัจจัยต่าง ๆ เป็นตัวสนับสนุนต่างกันออกไป เช่น สื่อมวลชนมีบทบาทในการให้ข้อมูลที่เป็นภาพกว้าง ๆ ของประเทศไทย และวัฒนธรรมประเพณีไทยที่ต้องการคำอธิบายเพิ่มเติมน้อย แต่บทบาทในการให้ข้อมูลของสื่อบุคคล จะให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้มากกว่าที่สื่อมวลชนจะให้ได้ เพราะสื่อบุคคลจะมีปัจจัยเรื่องประสบการณ์ และความคุ้นเคยกับวัฒนธรรมไทยมาก่อน ไม่ว่าจะ เป็นสื่อบุคคลที่เป็นคนไทย หรือที่ไม่ใช่คนไทย ดังนั้น การเลือกใช้สื่อบุคคลเพื่อหาข้อมูลในการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมไทย จึงมีความเหมาะสมกว่า

ภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร

ผลการวิจัยอีกส่วนหนึ่งที่เป็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายคือ รูปแบบการสื่อสารเมื่อนักเรียนและคนไทยต้องการจะสื่อสารกัน แต่มีอุปสรรคเรื่องภาษา โดยถึงแม้ว่าภาษาอังกฤษจะเป็นภาษาที่ใช้ในการสื่อสารมากที่สุด แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าผู้ใช้จะประสบความสำเร็จในการใช้ เพราะผลการวิจัยพบว่าการใช้ภาษาอังกฤษของนักเรียน และของคนไทยมีอุปสรรคคือ ไม่สามารถสื่อความหมายกันได้ตามความต้องการ เนื่องจากแต่ละคนมีความรู้ ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษไม่เท่ากัน ดังนั้น เมื่อเกิดอุปสรรคเช่นนี้ แต่ละฝ่ายจึงต้องหากกลยุทธ์ที่จะทำให้ตนเองเข้าใจ และให้ผู้อื่นเข้าใจในสิ่งที่

ต้องการจะสื่อสารกันได้ กลยุทธ์ต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยพบว่านักเรียน และคนไทยได้นำมาใช้เพื่อช่วยในการสื่อสาร โดยเรียงจากกลยุทธ์ที่ใช้มากที่สุด คือ

ก. การใช้ท่ากบฏการทำทวง

นักเรียนที่มีปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร จะใช้วิธีการสื่อสารโดยใช้มือ ใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกายทำท่าทวงให้ดู และใช้การพยักหน้า - สายหน้าช่วยในการสื่อสารมาก เช่น อาจารย์ที่ปรึกษาของ Mr. Gerardo ได้ให้สัมภาษณ์ว่า

"วันหนึ่งเขามาเล่าให้ฟังว่า เขอยากแต่งตัวแบบตัวอะไรตัวหนึ่ง ที่ไม่ใช่เสื้อ เขาก็นึกไม่ออก ก็ถามไปเรื่อย ๆ ว่า พวกตัวไหนหรือเปล่า ยักรหรือเปล่า เขาก็ไม่บอกไม่ใช่ สุดท้ายเขาก็ทำท่าให้ดูแบบนี้ (อาจารย์ทำท่ายกแขนคล้ายตั้งวงให้ดู) แล้วก็บอกว่าเขาไปเห็นจากที่ธนาคาร เขาก็เลยนึกออกว่าเขาหมายถึงครุฑ" (ปราณี ตังนามัน, สัมภาษณ์ 10 กุมภาพันธ์ 2542)

ข. การใช้พจนานุกรม

ในระหว่างที่ทำการสื่อสารกับคนไทย นักเรียนจะเกิดปัญหาในการไม่เข้าใจ หรือไม่รู้จักคำศัพท์ภาษาอังกฤษ (นักเรียนที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษในประเทศตน) หรือ นักเรียนพยายามจะอธิบายให้คนไทยเข้าใจความหมายของคำภาษาอังกฤษคำหนึ่ง แต่ไม่รู้ว่าคนไทยใช้คำว่าอะไร ก็จะใช้วิธีการเปิดพจนานุกรมประกอบ และเช่นเดียวกับนักเรียนที่ใช้ภาษาสเปน ก็จะมีพจนานุกรมภาษาสเปน-อังกฤษ-ไทยมาเปิด และคนไทยก็จะเปิดดูไปด้วยเช่นกัน ดังตัวอย่างของ Mr. Kurt

"เวลาคุยกันบางทีก็ใช้ พจนานุกรมที่พกมาด้วยช่วย โดยให้คนที่ตนกำลังสื่อสารด้วย ช่วยออกเสียงคำนั้นเป็นภาษาไทยให้ฟัง จะได้จำง่ายขึ้นด้วย"

ค. การเขียน และวาดรูปประกอบ

ผลในการวิจัยครั้งนี้พบว่า เมื่อนักเรียนเอ เอฟ เอสต่างชาติ และนักเรียนไทยที่ต้องการจะสื่อสารกันไม่สามารถสื่อสารเป็นคำพูดได้ ก็จะใช้การเขียนเป็นประโยคภาษาอังกฤษโต้ตอบกันเป็นช่วงๆ หรือในกรณีที่เมื่อนักเรียนมาถึงใหม่ ๆ ผู้ปกครองก็จะสอนคำศัพท์ภาษาไทยง่าย ๆ ในชีวิตประจำวันให้นักเรียน โดยใช้การเขียนและวาดรูปให้ดูประกอบ ดังตัวอย่างของผู้ปกครอง Mr. Jorge ดังนี้

"ตอนมาถึงใหม่ ๆ พ่อจะสอนภาษาไทยให้ โดยใช้กระดาน white board ที่บ้าน ตอนแรกยังพูดสื่อสารกันไม่ค่อยได้ ก็ใช้เขียนคำศัพท์เป็นคำ ๆ แล้วออกเสียงให้ฟัง หรือบางทีก็วาดรูปให้ดู อย่างเช่น 'แก้วน้ำ' ก็จะเขียนเป็นศัพท์ภาษาอังกฤษกับไทยให้ดู ก็สอนกันแบบนี้อยู่ช่วงแรก ๆ"

ง. การทำสมุดคำศัพท์ขึ้นเองส่วนตัว

มีนักเรียนจากประเทศ Venezuela 1 คนที่ใช้วิธีจดคำศัพท์ที่ตนอยากรู้ไว้ดู เพื่อที่จะได้นำคำนั้นมาใช้ได้ในครั้งต่อไปได้โดยง่ายขึ้น และทำให้จดจำคำศัพท์นั้นได้ดี ดังคำให้สัมภาษณ์ของอาจารย์ที่ปรึกษาของ Mr. Gerardo ดังนี้

"สำหรับ Gerardo นี้ เวลาเขาได้คำศัพท์ภาษาไทยมา เขาจะถามว่าภาษาอังกฤษว่ายังไง แล้วเขาจะทำสมุดขึ้นเอง มี 3 ภาษา คือ สเปน-อังกฤษ-ไทย ภาษาไทยเขาจะเขียนเป็นคำอ่านภาษาอังกฤษ (เช่น house = บ้าน = ban) ที่พออ่านแล้วจะออกเสียงได้ทันที เขาจดไว้เยอะมาก แล้ววันหนึ่งทำหาย เขาเสียตายมาก..นั่งเขามีอกุมหัว เพราะในนั้นก็มีการอังกฤษที่เขาจะใช้ได้เหมือนกัน ตอนหลังก็เลยทำขึ้นมาใหม่อีก"

กลยุทธ์การสื่อสารทั้ง 4 ประการดังกล่าว ถูกนำมาใช้เพื่อให้การสื่อสารง่ายขึ้น เมือยังต้องใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารอยู่ จากข้อมูลข้างต้นจึงเห็นได้ว่า เมื่อมีความจำเป็นในการสื่อสารระหว่างบุคคลที่ใช้ภาษาต่างกัน บุคคลทั้ง 2 ฝ่ายก็ต้องพยายามหาทางที่จะทำให้เข้าใจซึ่งกันและกันให้ได้ เพื่อให้การสื่อสารบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. สื่อบุคคล โดยเฉพาะนักเรียนเอ เอฟ เอสจากประเทศไทย เป็นสื่อที่มีบทบาทกับนักเรียนเอ เอฟ เอสต่างชาติทั้งในช่วงก่อนมาค่อนข้างมาก เพราะนักเรียนจะได้พบกันในช่วงเข้าค่ายอบรมเตรียมตัวก่อนเดินทางมา ความรู้เกี่ยวกับประเทศไทยจะถูกถ่ายทอดเป็นข้อมูลให้กับนักเรียนต่างชาติ ดังนั้นนักเรียนไทยควรมีข้อมูลเกี่ยวกับประเทศไทยให้ถูกต้องและเพียงพอ เพราะนักเรียนที่จะเดินทางมาประเทศไทย จะต้องการรู้เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการเตรียมตัวเตรียมใจในการมาอยู่ เนื่องจากยังมีชาวต่างชาติส่วนหนึ่งที่คิดว่าประเทศไทยยังล้าหลังอยู่มาก และนอกจากการเตรียมข้อมูลไปแล้ว นักเรียนไทยที่อยู่ต่างประเทศควรรักษาความเป็นคนไทยไว้บ้าง ไม่ใช่เลียนแบบชาวต่างชาติทุกอย่าง เพราะนักเรียนเหล่านี้เปรียบเสมือนตัวแทนของประเทศ ซึ่งชาวต่างชาติบางคนอาจจะสรุปการกระทำบางอย่างของนักเรียนเพียงหนึ่งคน ว่าเป็นลักษณะของคนไทยโดยรวมก็ได้

2. ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า สาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมีความรู้สึกเบื่อหน่าย ไม่รู้จะทำอะไร ก็คือการขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับคนในครอบครัว โดยคนในครอบครัวไม่มีเวลาให้ ทั้งที่เนื่องมาจากการประกอบอาชีพ และจากลักษณะนิสัยที่มักจะทำแยกตัว ไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน ดังนั้น

โอกาสที่นักเรียนที่มีนิสัยกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ และมีความสนใจในสิ่งรอบตัว จะได้เพิ่มพูนประสบการณ์ความรู้เกี่ยวกับเมืองไทยในช่วงระยะเวลา 10 เดือนจึงมีน้อย และเป็นที่น่าเสียดาย เพราะนักเรียนที่มีลักษณะนิสัยดังกล่าว มักจะมีความพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ แต่สภาพแวดล้อมที่นักเรียนอยู่ ปิดกั้นนักเรียนไม่ให้ได้หาประสบการณ์อย่างเต็มที่ สื่อบุคคลที่อยู่แวดล้อมนักเรียน จึงน่าจะสละเวลาเล็กน้อยพูดคุยสื่อสารกับนักเรียน เพื่อให้บรรยากาศในการอยู่ร่วมกันดีขึ้น และถ้านักเรียนสนใจจะทำอะไรเป็นพิเศษ ก็ควรจะให้โอกาสได้ลงทำ โดยเป็นการพบกันครึ่งทางถ้าสิ่งที่นักเรียนต้องการทำนั้น ไม่สอดคล้องกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่มีอยู่เดิมของครอบครัว

ข้อจำกัดในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นกลุ่มของนักเรียนต่างชาติที่มาเพียงส่วนหนึ่ง ทั้งนี้เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลาของนักเรียนทั้ง 2 รุ่นที่จะมีกำหนดการเดินทางกลับในระยะกระชั้นชิดกับการเก็บข้อมูล และเนื่องจากการสื่อสารต่างวัฒนธรรม เป็นการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับทั้ง 2 ฝ่าย คือตัวนักเรียนและบุคคลชาวไทยที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น การเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์จึงต้องใช้ระยะเวลานานพอสมควร จึงจะได้ข้อมูลจากทั้ง 2 ฝ่าย รวมทั้งการใช้เวลาสัมภาษณ์และสังเกตที่ครอบครัว และโรงเรียน เพื่อดูว่านักเรียนได้ใช้ชีวิตอย่างไร มีความสัมพันธ์กับคนไทยอย่างไร และต้องรวมเวลาเดินทางเข้าไปด้วย เนื่องจากการเก็บข้อมูลในต่างจังหวัด 5 จังหวัด ดังนั้นผลการวิจัยจึงอาจไม่ใช่ข้อสรุปถึงพฤติกรรมการสื่อสารต่างวัฒนธรรมของนักเรียนต่างชาติ หรือชาวต่างชาติทั้งหมด แต่อาจสามารถนำไปอธิบายถึงลักษณะการสื่อสารต่างวัฒนธรรม ของนักเรียนเอ เอพี เอสต่างชาติได้ และสามารถนำผลการวิจัยในส่วนของบทบาทของสื่อมวลชน และสื่อบุคคล ไปใช้อธิบายถึงความเป็นไปได้ในการเลือกใช้สื่อเพื่อแสวงหาข้อมูลสำหรับชาวต่างชาติได้ เพราะข้อจำกัดในเรื่องภาษายังเป็นคุณสมบัติร่วมของชาวต่างชาติ ที่อาจทำให้การเลือกใช้สื่อมีข้อจำกัดคล้ายกัน